

Az Opletány feladvány

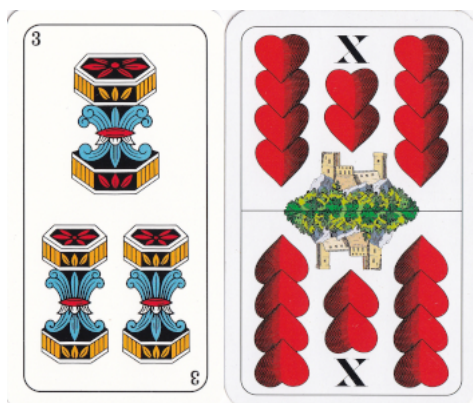
(Egy nagy múltú kártyajáték kisíratosi dialektusban)

/ www.ludens.hu

Erős ámulatban, és főleg nagy izgalommal olvastam/faltam **Sarusi Mihály** "*Talján kártya parasztkézben*" című cikkét (Jászkunság - 1993. június-július), mikor a weben elélem került. Nem egy, nem is két tíz éve vagyok kártya és főleg kártyajátékszabály "mániás" – de "opletányról, opletánról" még nem hallottam. Hatalmas volt a kihívás, hogy rájöjjek, milyen kártyajáték is ez – hova tartozik, honnan való... Gyorsan rákerestem a szóra ("gugli"), csak Sarusi írásokat adott. Ezen nem is csodálkoztam, mikor ezt olvastam a szerző egy másik írásában.

"Az opletány nevű népi kártyajáték, amelynek a leírására elsőként (egyetlenként?) szerénységünk vállalkozhatott, annak köszönhetően merült föl a nép titkokkal teli világából, hogy az 1700-as évek végén nemes uraink által játszott kártyajátékot az 1900-as évek végére vélhetőleg egyedül a magyar-román határ túloldalára szorult Kisíratos parasztemberek ismerték, tőlük pedig mi magunk, hogy szerény tudásunkat páran (többnyire zsillérivadékok) áthozzuk az III. évezredbe. Ilyen különlegességgel az iratosi személynévgyűjtés nem rukkolhat elő, legföljebb néhány („új”) adalékkal szolgál a névtan tudorainak. Használják egészséggel! Valamennyiünk épülésére."

LélegzetviSSzafojtva olvastam Sarusi Mihály szenzációs cikkét, gyorsan kiderült, hogy nem csak kisíratosi szó – már a 19. század elejéről is vannak hivatkozások rá, oplitán formában. Falom a

sorokat, a "pikó"-nál kicsit megakadok – nem értem azonnal, de az értékek, vagy inkább az értékek arányai nagyon ismerősek. De ez a "pikó" is... Pikó, pikó... – pikoló...

Egyszerre szeretnék utánanézni a pikolónak, meg az arányoknak... Ekkor beugrik – főleg az arányokról – **tresette!** Igen, valóban az és tényleg olasz – ha a pikó harmad, akkor egyeznek az értékek. Azzal együtt persze, hogy a szokvány latin (olasz) kártyapakliban 10 lap van (a magyarban csak 8) egy színben: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, apród, lovas, király; no és a színjelzők is másak (serleg, kard, pénz, bot). A magyar kártyában a 3-ast a X-essel, 2-est a XI-essel, az 1-est pedig az ásszal helyettesítették (megjegyzem, az utóbbi a német/magyar

kártyákban eredendően nem egyes, hanem kettes: "kétszem" – de ez most lényegtelen).

Pikoló pedig – kis adag (pl. egy pikoló sör), illetve piccolo vagy pikoló: kisleveles. Olaszban piccolo: kicsi, apró, jelentéktelen,...; spicciolo: apró (mint pl. aprópénz).

Pontot szerezni az ütésekben hazavitt lapokkal, az utolsó ütéssel, illetve bemondott összefüggésekkel ("mondásokkal") lehet.

Nézem a "mondásokat" - nem akarok hinni a szememnek, azok is stimmelnek – annyi a különbség, hogy a **tresette** díjazza a "négyeseket" is.

No és a sorozatok!

A Tresettében **Napoletana** a neve (az egyazon színből való 1-es, 2-es, 3-as) és igen, a Sarusi féle Opletányban (az ász, IX, X sorozatot) pedig "Opletány"... Megvan: napoletana – apoletana – apletan – opletan – opletán – opletány.

Fantasztikus, Sarusi Mihály kutatása nélkül sohasem tudtuk volna meg, hogy magyarul lakta vidéken játszanak tresettét és nem mostanság terjedt el... Köszönjük Sarusi Úr!

A Három-kétszömes (háromkéccömes) változat kapcsán megjegyzem, hogy a szó három ást jelent – ami össze is cseng az iratosi szabállyal:

"A következő játszmában vagy semmit sem fog, vagy legalább három ást, akkor nyeri föl a süveget. A másodjára is süvegelő már csak három ásszal nyerheti föl a süveget, ugyanígy a továbbiakban."

Ugyanis a német színjelzős kártyacsomagokból (a magyar is az) már a 19. században is hiányzott az egyes lap (kb. a 15. századtól), így a kettes ugrott a legrangosabb helyre, annak a neve tehát "kétszem" (németben daus), de nevezték disznónak is (németben sau / koca).